

Presentasjon av foreleserne vårsemesteret 2025

08.01.2025 Jan Haavik. Professor dr. med. og spesialist i voksenpsykiatri

Fra dårlig oppdragelse til ADHD – symptomer, diagnose og behandling gjennom 100 år

Jan Haavik er utdannet lege fra Universitetet i Bergen, er spesialist i voksenpsykiatri og har doktorgrad i biokjemi og molekylærbiologi. Han har hovedstilling som professor og leder av forskningsgruppen Neurotargeting, som studerer basale mekanismer i nervesystemet, hvordan disse er endret ved sykdom og hvordan en kan utvikle nye behandlinger. Han leder også det tverrfaglige forskningssenteret Senter for nevropsykiatrisk forskning og har bistilling som overlege i psykiatri ved Haukeland Universitetssykehus. Haavik har mottatt en rekke forskningspriser, inkludert "Søren Falch og øienlæge Sigurd Falchs pris for unge forskere" i 1997, "Lundbeck-prisen" i 2003, "Innovasjons og kommersialiseringsprisen i biovitenskaper" ved Universitetet i Bergen 2005 og "Helse Vest forskningsprisen" i 2016. Hans forskningsgruppe ved Det medisinske fakultet har mottatt priser for "Årets forskningsgruppe", "Årets forskningsartikkel" og "Årets PhD-avhandling". Han har vært medlem av Det norske vitenskapsakademi siden 2018.

15.01.2025 Per Anders Todal. Journalist og sakprosaforfatter

Det digitale havariet

Forelesningen måtte gå ut

Milliardar av kroner har blitt brukt på digitaliseringa av norsk skule det siste tiåret, og somme skular kutta ut bøkene heilt. Dette vart gjort utan kunnskap om korleis skjermene påverkar læringa. I desse åra har leseevna og kunnskapsnivået til norske elevar stadig falle. Korleis kunne dette enorme eksperimentet få gå så langt før politikarane byrja å sjå skadeverknadene?

Per Anders Todal er journalist og sakprosaforfattar. Han har skriva ei lang rekke artiklar om digitaliseringa av skulen i Dag og Tid sidan 2014.

15.01.2025 Ingfrid Bækken. Kunsthistoriker

Ingfrid Bækken vil snakke om **Tørrfisk, tran og flaggermus - brev og sedler fra Finnegården**.

Kommunikasjon mellom kjøpmennene på Bryggen og fiskerne nordpå foregikk ofte via såkalte hjemsedler. Dette er en blanding av en fraktseddel og en bestillingsliste, som ble sendt med jektene sørover til Bergen. Andre ganger ble det skrevet lengre brev. Fra Finnegården er det bevart mange hundre brev og sedler fra 1830-tallet og fremover. Brevene og sedlene gir et interessant innblikk i handelen på Bryggen.

Ingfrid Bækken er kunsthistoriker, med fokus på arkitekturhistorie og en hovedfagsoppgave om arkitekt Schous art nouveau-arkitektur. Hun har skrevet lokalhistoriske artikler om ulike tema. Til daglig jobber hun som rådgiver på Bergen byarkiv.

22.01.2025

Lars F. H. Svendsen. Forfatter og filosof

Dumhet, idioti og dumme idioter

Lars Fr. H. Svendsen, f. 1970, er doktor i filosofi og professor ved Institutt for filosofi og førstesemesterstudier, Universitetet i Bergen, og tankesmien Civita. Han har blant annet utgitt bøkene «Kjedsomhetens filosofi» (1999), «Kunst» (2000), «Ondskapens filosofi» (2001), «Hva er filosofi» (2003), «Mote» (2004), «Frykt» (2007), «Arbeidets filosofi» (2011), «Frihetens filosofi» (2013), «Ensomhetens filosofi» (2015), «Å forstå dyr» (2018), «Løgnens filosofi» (2020), «Håpets filosofi» (2023) og «Dumhet, idioti og dumme idioter» (2024). Bøkene er oversatt til 33 språk.

Er vi i ferd med å gå inn dumhetens gullalder? Og vil kunstig intelligens få oss til å tenke mindre? Ingen av oss er frie for dumhet og idioti, men det finnes hjelp å få. Lars Fr. H. Svendsen er både vittig og klarsynt når han tar engasjerte dykk ned i filosofihistorien, denne gangen om dumhet og idioti. Hva kjennetegner noen som tenker dumt? Og hva vil det si at noen oppfører seg som en idiot? Han inviterer til refleksjon over våre egne tankevaner og betraktningmåter. Poenget er ikke bare å bevisstgjøres om andres dumskap, men også ens egen hang til lettvinde slutninger, trangsynthet og stahet. Og det ligger også et alvor under her. For hva skjer når vi ikke makter å skille klare argumenter fra dumskap og idioti? Da mister vi fotfestet i virkeligheten.

29.01.2025 Harald Magnus Andreassen. Sjeføkonom SpareBank 1 Markets

Hvordan går det egentlig i økonomien?

Økonomiske konjunkturer og opp- og nedturen i finansmarkedene preger nyhetsbildet, nå som alltid. Hva er driverne, og hvor går vi herfra? Er det alvorlige svakheter i norsk økonomi?

En kort CV

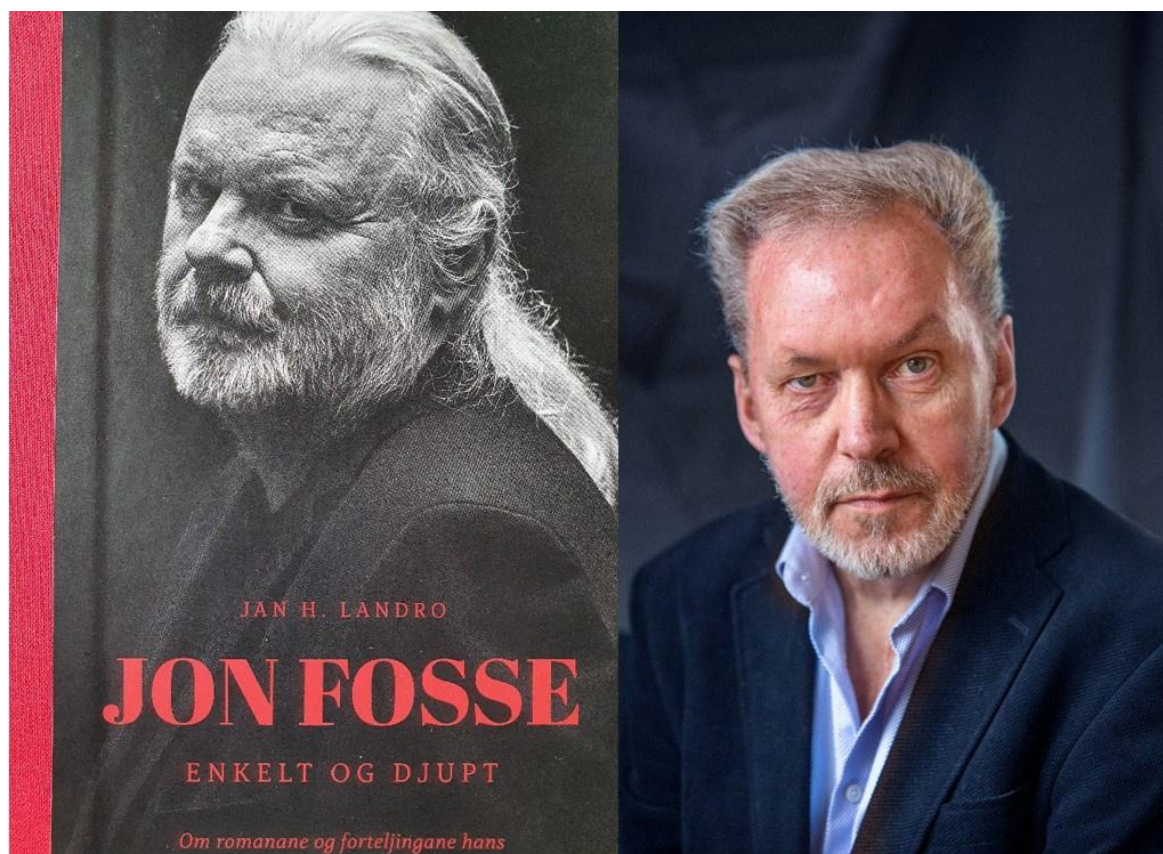
Utdannet samfunnsøkonom fra Universitet i Oslo med 30 års erfaring fra finanssektoren og før det 10 års erfaring med økonomisk analyse, mye rettet mot konjunkturer og finansielle markeder.

Harald Magnus har ansvar for analyser av norsk og internasjonal økonomi og for analyser av rente- og valutamarkedene i Sparebank 1 Markets. Han er en godt kjent kommentator og debattant fra mediene og har i flere år forelest på rentekurs på masternivå på NHH.

05.02.2025 Jan H. Landro. Journalist og forfatter

Jon Fosse – den stillferdige nobelprisvinneren

Jan H. Landro er stolt stril fra Askøy, men har bodd i Bergen de siste femti årene. Han har studert tysk, engelsk og litteraturvitenskap, og han var i mange år kulturjournalist og kultureddaktør i Bergens Tidende. I 1994 fikk han Norsk kulturråds pris for fremragende kulturjournalistikk. Han har flere års fartstid fra Bragejuryen og Heddajuryen. Landro har gitt ut et dusin bøker, blant andre *Århundrets forfattere*, *Portretter av 50 sentrale forfattere fra det 20. århundre* (2000), *Jeg er ikke ironisk. Samtaler med Dag Solstad* (2001), *Møteplass for tanker og trivsel. Senioruniversitetet i Bergen gjennom 15 år* (2013), *Bernt Tunold – vestlandsmålar i grønt og grått* (2016). Seneste utgivelser er *Jon Fosse – enkelt og djupt. Om romanane og forteljingane hans* (2022) og *Skansemyren. Bygden og banen* (2024).

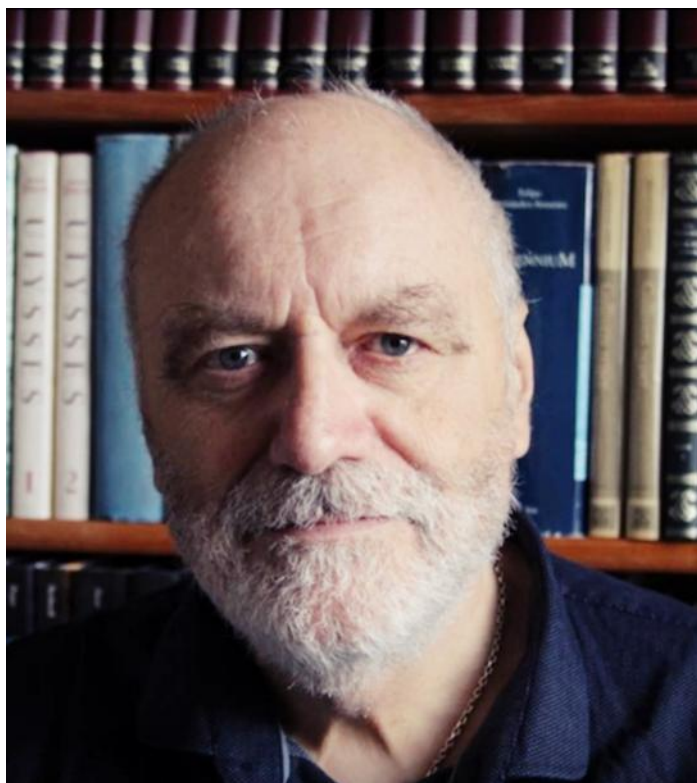
12.02.2025   Knut Rage, lokalhistoriker og forfatter

Cille Gad - lærd og dødsdømt

Cille Gad (1675 - 1711) fra Bergen var en bemerkelsesverdig kvinne for sin tid – hun var både belest og kunnskapsrik, men hadde begrensede muligheter til å utfolde seg i et mannsdominert samfunn. Hennes liv tok en dramatisk vending da hun ble dømt for barnemord på Tysnes, men slapp unna dødsstraff – nettopp på grunn av sin lærdom. I dette foredraget forteller Knut Rage om 1600-tallets lærde kvinner, om grusomme straffemetoder og om Cille Gads nære vennskap med den danske professor Otto Sperling som reddet henne ut av fengsel på Askøy.

Forfatteromtale:

Knut Rage er forfatter og lokalhistoriker. Han har tidligere vært biblioteksjef og årbokredaktør, og de siste årene har han engasjert seg i norrøn historie som frivillig medarbeider på nettstedet Heimskringla.no. Rage har skrevet mange artikler om lokalhistoriske emner, samt bøker og større prosjekter, inkludert fire selvpubliserte bøker om bemerkelsesverdige kvinneskikkelser i Sunnhordland, bl.a. om Cille Gad.

19.02.2025 Ole Torp, journalist og forfatter

«En krigsseilers liv»

Med utgangspunkt i sin bok "Dypet under ham" (2024) vil Ole Torp fortelle om krigsseilerne 1939-45 gjennom farens historie. Nic Torp seilte gjennom hele verdenskrigen, og hans dramatiske skjebne satte preg på hans eget og familiens liv også i årene etter krigen.

Journalist Ole Torp er født i Bergen 17. desember 1951, og har bak seg en lang karriere som reporter, redaktør, utenrikskorrespondent og programleder. Han har arbeidet i Bergens Arbeiderblad (nå Bergensavisen), i Dagbladet og i NRK, der han var korrespondent i Washington D.C. og i Beijing. De siste årene ledet han aktualitetsprogrammene "Aktuelt" og "Torp".

26.02.2025 Ingfrid Bækken, kunsthistoriker og rådgiver på Bergen byarkiv

Den Nationale Scene og jugendarkitektur i Bergen

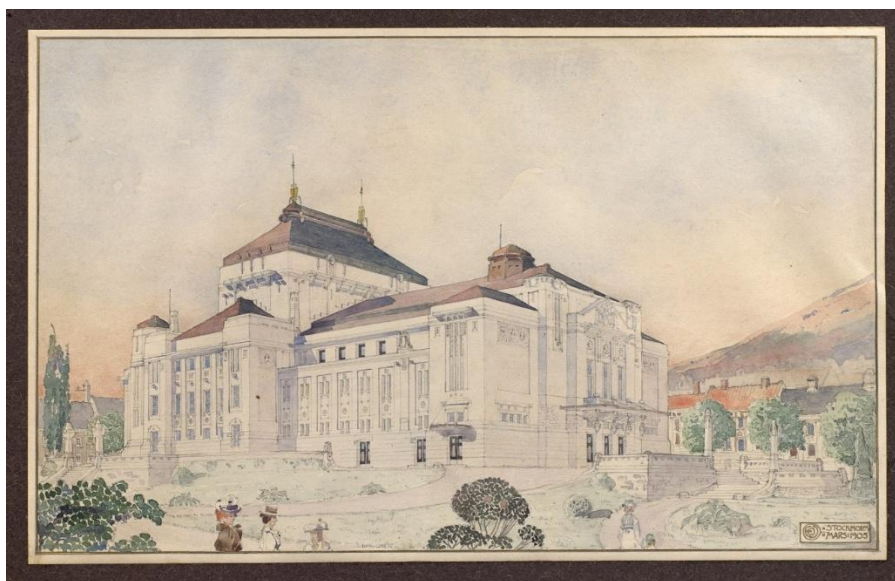
Jugendstilen, ofte også kalt art nouveau, oppsto i Europa på 1890-tallet, som en reaksjon på historismens stilidealer. Det var et forsøk på å skape en ny stil for en ny, moderne tid, og stilen preget både arkitektur, kunsthåndverk og billedkunst en kort periode rundt 1900. Til Norge kom stilen rundt 1900 og varte frem mot 1910. Et av Norges hovedverk i jugendstil/art nouveau er Den Nationale Scene på Engen, tegnet av arkitekt Einar Oscar Schou. Men rundt omkring i byen finnes også en rekke andre bygninger preget av jugend. Flere arkitekter tok i bruk stilen i større eller mindre grad. Foredraget vil se nærmere på jugendarkitekturen i Bergen og dens arkitekter, med hovedfokus på teaterbygningen.

Om Ingfrid Bækken

Ingfrid Bækken er kunsthistoriker, med fokus på arkitekturhistorie og en hovedfagsoppgave om arkitekt Schous art nouveau-arkitektur. Hun har skrevet lokalhistoriske artikler om ulike tema. Til daglig jobber hun som rådgiver på Bergen byarkiv.

Illustrasjon:

Schous endelige utkast til nytt teater i Bergen, 1905. Arkivet etter Einar Oscar Schou, Bergen byarkiv.

03.03.2025 Erling Dahl jr. Foredrag og lunsjkonsert

«Historier med skjemt og alvor»

Erling Dahl jr. har en mangfoldig musikalsk utdanning og en like mangfoldig yrkeskarriere innenfor kultursektoren. Her er bare noe av det han har på CV-en: Cand. Phil med musikk og pedagogikk. Musiker: Cellist og kordirgent.

Nåværende stilling: Uavhengig konsulent – musikk, museum og ledelse. Skribent av fagbøker, artikler og foredrag.

Tidligere stillinger: Spesialkonsulent Bergen kommune. (2009-11. Pensjon.)

Programdirektør Festspillene i Bergen (2006-09), Direktør for Festspillene i Bergen (2003-06), Direktør ved Edvard Grieg Museum, Troidhaugen (1991-2004).

Høyskolelektor v/Rogaland Musikkonservatorium (1981-1990).

Han har også skrevet en rekke bøker.

Erling Dahl jr. ble i september 2023 utnevnt til ridder 1. klasse av

Den Kongelige Norske St. Olavs Orden.

Lunsjkonsert og foredrag

11:30 Foredrag med Erling Dahl jr. i Peer Gynt-salen: «Historier med skjemt og alvor»

12:45 Lunsj i foajeen

14:00 Konsert i Griegsalen

Lunsjkonsert med Sir Mark Elder, dirigent, Camilla Nylund, sopran

Jean Sibelius: Scènes historiques nr 2

Richard Strauss: Vier letzte Lieder (Camilla Nylund, sopran)

Richard Strauss: Till Eulenspiegels lustige Streiche

05.03.2025 Hege Duckert, forfatter

Katti Anker Møller: Å bestemme over livet

Hege Duckert er journalist og forfatter, og arbeider nå som stabssjef i NRK. Hun har tidligere vært kulturredaktør i NRK og redaktør i Dagbladet. Hennes første bok var *Men jeg har jo ingenting å ha på meg*, om motens historie. Siden har hun blant annet gitt ut *Mitt grådige hjerte*, om fire kvinner hun beundrer: Simone de Beauvoir, Frida Kahlo, Karen Blixen og Billie Holliday, reiseguiden *Paris. 100 unike opplevelser* og *Summen av små ting. Fra symaskin til selfiestang: 25 ting som forandret Norge*. I 2021 ga hun ut boka *Norsk kvinnehistorie på 200 sider* og i 2023 *Katti Anker Møller*.

12.03.2025 Øyvind Nordsletten, tidligere ambassadør i Ukraina og Russland

Krigen, Ukraina, Russland og Europa. Kor går vi?

Biografiske opplysninger/C.V.:

Født i Time på Jæren 1. juni 1944. Gift, to barn.

Examen artium Rogaland Off. Landsgymnas 1964.

Forsvarets militære russiskkurs 1964 – 1966.

Medarbeider Norges ambassade i Moskva 1966 – 1968.

Studier ved Humanistisk fakultet, Universitetet i Oslo.

Lærer i Finnmark 1972.

Opptatt i utenriktjenesten 1974.

Medarbeider ved ambassaden i Ankara, Türkiye 1977 – 79 og ambassaden i Moskva 1979 – 1982.

Medarbeider/byråsjef, Politisk Avdeling, Utenriksdepartementet 1982 – 1992.

Forsvarets Høgskole.

Ambassadør i Ukraina 1992 – 1996.

Ekspedisjonssjef og leder av Internasjonal Avdeling ved Statsministerens Kontor 1997 – 2000.

Ambassadør til Russland 2000 – 2008.

Ambassadør i Dublin, Irland 2008 – 2011.

Generalkonsul Murmansk 2011 – 2013

Fratrådt utenriktjenesten ved oppnådd aldersgrense 2014.

Dekorasjoner: Kommandør av St. Olavs orden.

Flyttet tilbake til Jæren 2020, bor der og driver bl.a. med restaurering av gamle hus.

19.03.2025: Knut Ødegård, professor i antikkens historie, UiO

Romerrikets fall – en katastrofe i fortiden?

I 476 e.Kr. ble den siste romerske keiseren avsatt i den vestlige delen av riket og nye kongedømmer styrt av germanske krigsherrer oppstod rundt omkring i det gamle romerske imperium som hadde holdt stand i over 500 år. Hvorfor skjedde dette? Var det horder av ville germanere som gjorde slutt på Romerriket? Og hvilken betydning fikk dette fallet? Var det en velsignelse eller en katastrofe for Europa? Og har dette noen betydning mer enn 1500 år senere? Det blir mange spørsmål, men også noen svar!

Knut Ødegård (f. 1959) er professor i antikkens historie ved Universitetet i Oslo. Han har magistergrad og doktorgrad i klassisk arkeologi og har vært universitetsstipendiat ved Det norske institutt i Roma (1990-94) og bestyrer ved Det norske institutt i Athen (2003-2007). Ved siden av å ha ledet flere arkeologiske forskningsprosjekter i Middelhavsområdet, særlig i Hellas, har han også drevet en utstrakt formidlingsaktivitet om antikken i Norge, gjennom radio, TV, podcasts og foredrag. Han er forfatter av bøkene *Antikken. Hellas og Roma fra bystat til imperium*, 2014 og *Gresk og romersk historie. En innføring*, 2019

26.03.2025

**Ole Drangfelt og Jess Christian Holmboe-Erichsen,
pensjonerte lektorer i realfag**

Modellbygging – fra lek til alvor

Resymé av forelesningen:

Vi starter med en presentasjon av oss selv. Deretter følger en innledning om hva modell og modellbygging er og hvilken glede og læring det gir. Så presenterer vi gjennom ord, bilder og aktivitet på scenen modeller brukt i lek og i alvorlig vitenskap (fra togmodell til klimamodel). Og avslutter det hele med noen ord om homo ludens (det lekende menneske).

Ole Drangfelt:

Embetseksamen fra UiO med hovedfag i strukturkjemi (røntgendiffraksjon) og med bifagene fysikk og matematikk i 1974.

Lektor ved Lindeberg skole i Oslo fra 1976 til 1978.

Lektor ved Sogndal gymnas fra 1978 til 2010.

Lektor ved Åsane Vgs fra 2010 til 2016 (avdeling for fengselsundervisning).

Mine fritidsinteresser har vært fjellklatring, astronomi (anser meg selv for å være hobbyastronom med interesse for studiet av liv i universet) og selvfølgelig bygging av ulike typer modeller.

Jess Chr. Holmboe-Erichsen:

Født 20.09.1947 i Bergen.

Cand. real. fra UiB i 1975.

Fag : Kjemi, biologi

Hovedfag : Marinbiologi

Lektor ved Sogndal vgs 1975-2003.

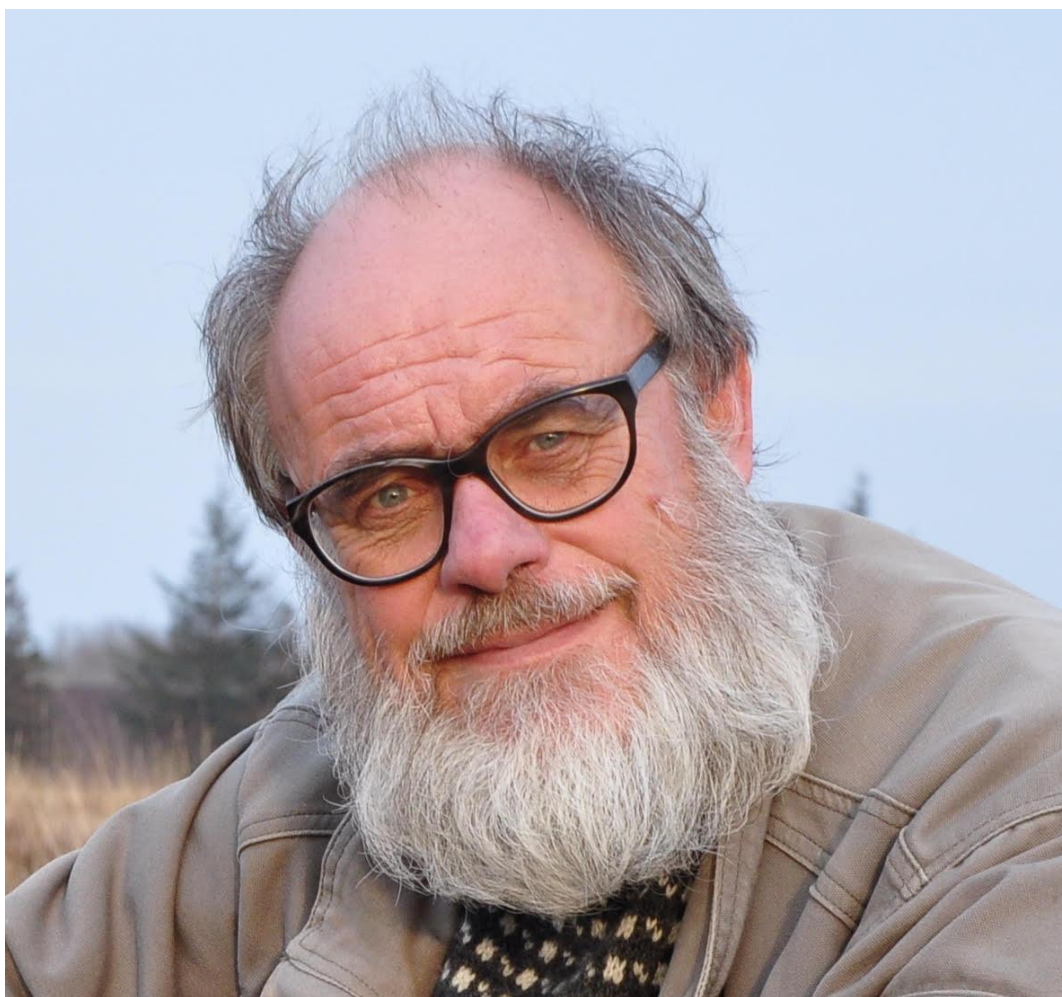
Avdelingsleder ved Ås vgs 2003-2014.

26.02.2025 Mons Kvamme. Botaniker og lokalhistoriker (flyttet fram fra 2.4)

Geistlig liv på Nordnes i middelalderen

Den eldste bebyggelsen på Nordnes var knyttet til Munkeliv kloster som ble opprettet ca. 1110, og store deler av halvøen var klosterets eiendom frem til reformasjonen i 1537. Litt lenger inne ble Jonsklosteret anlagt snaue 50 år senere. På slutten av 1200-tallet oppførte Erkebiskopen sin fyrsteresidens i Bergen der Nykirken ligger i dag. Disse tre institusjonene hørte med i den geistlige virksomheten i Bergen, som i middelalderen var langt viktigere og mer omfattende enn det vi vanligvis hører om. Og ute på Nordnes ble det på 1300-tallet oppført en kirke til skarpe protester fra den offisielle katolske kirken.

MONS KVAMME er botaniker, lokalhistoriker og leder av Bergens Historiske Forening. Han har hele livet bodd i et gammelt hus på Nordnes og har skrevet en bok om bydelens historie: «NORDNES – beretninger fra en gammel bydel», utgitt på Bodoni forlag i 2022.

02.04.2025 Hans Wendelbo: «Fra Jesus til Gaza – forholdet mellom Israel, palestinerne og araberstatene»

Midt- Østenkonflikten har igjen og igjen toppet nyhetsbildet, især etter angrepet 7. oktober 2023 og ødeleggelsene i Gaza. I denne forelesningen tar Hans Wendelbo opp de komplekse historiske og politiske spørsmålene knyttet til jødeforfølgelse og etableringen av en jødisk stat. Han går inn på hvorfor arabiske stater motarbeidet ideen om en jødisk stat og hvorfor PLO aksepterte Israel, mens Hamas ikke gjør det.

Wendelbo går også inn i det norske perspektivet på Midt-Østen, og ser på utviklingen av den norske opinion, og hvem som har stått bak Norges nære forhold til Israel.

Med utgangspunkt i egen og andres forskning, inkludert intervjuer med politikere innen norsk og internasjonal midt-østenpolitikk, vil Wendelbo belyse disse komplekse problemstillingene. Foredragsholderen har direkte kontakt med en representant for Hamas, og kan dermed tilby viktige perspektiver på deres synspunkter.

Hans Wendelbo er lektor med hovedfag i politisk historie, studier i internasjonal politikk og statsvitenskap. Arbeider nå med en doktorgrad. Han har arbeidet flere år i FN både sivilt og militært. Har arbeidet og reist i Midt-Østen over mange år.

09.04.2025

**Lars Gerhard Svåsand, professor emeritus UiB:
USA – etter presidentvalget.**

Lars Svåsand er professor emeritus ved Institutt for sammenliknende politikk, Universitetet i Bergen.

Hans forskningsfelt har vært politiske partiers organisering og utvikling i forskjellige typer politiske regimer. Han deltar nå i et internasjonalt samarbeidsprosjekt om hvorledes politiske partier er blitt dominert av enkeltpersoner; deriblant det Republikanske partiet i USA. I forelesningen vil den nye presidentperioden bli sett i lys av USAs spesielle politiske struktur.

23.04.2025 Ingegjerd Meyer. Biolog, rådgiver ved Bergen vann

50 år med Byfjordundersøkelser – Er byfjorden frisk?

Bergen Vann er Bergens viktigste næringsmiddel- og miljøbedrift. Vårt mål er å levere rent vann til folk og fjord. Gjennom femti år har Bergen kommune hatt jevnlig undersøkelser av fjordsystemene rundt Bergen. Gjennom disse undersøkelsene kan vi se hvordan avløpssystemet vårt påvirker fjordene. I dette foredraget tar vi dere gjennom femti år med forbedringer, utfordringer og nye problemstillinger. Vi snakker om hvordan avløpssystemet har vært, hvordan det er nå og hvordan det kan bli i fremtiden.

Ingegjerd Meyer jobber som rådgiver på vannmiljø hos Bergen Vann, på avdeling «Plan, utvikling og klimatilpasning». Hun er prosjektleder for byfjordundersøkelsen og utdannet biolog fra NTNU i Trondheim.

